

963

Vládní návrh

zákon
ze dne2001,

**zákona o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých
souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje)**

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

OBEČNÁ ČÁST

a) Zhodnocení platného právního stavu

V současné době je oblast státní podpory výzkumu a vývoje upravena zákonem č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů, který vymezuje velmi obecně základní pojmy, práva a povinnosti příjemců, způsoby a podmínky poskytnutí podpory, postavení a činnost Rady vlády České republiky pro výzkum a vývoj a Grantové agentury České republiky. Ve všech těchto částech již znění zákona nevyhovuje současné právní úpravě nově přijatých souvisejících zákonů (např. zákon o veřejné podpoře, rozpočtová pravidla, zákon o majetku České republiky) ani požadavkům vyplývajícím z mezinárodních dohod (Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé a některé související dokumenty Evropské komise). Nově přijatý prováděcí předpis k stávajícímu zákonu (nařízení vlády č. 88/2001 Sb.) sice upravuje oblast účelové podpory a předávání údajů do centrální evidence projektů výzkumu a vývoje, ale způsob i rozsah této úpravy je značně omezen

vlastním zněním zákona. Oblast institucionální podpory není konkrétně upravena žádným právním předpisem, je řešena vládou schválenými pravidly závaznými pouze pro poskytovatele.

Platné právní předpisy přímo upravující oblast výzkumu a vývoje:

1. Zákon č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů.
2. Nařízení vlády č. 88/2001 Sb., o podmínkách účelového financování výzkumu a vývoje a předání údajů do centrální evidence projektů financovaných ze státního rozpočtu.

a Pravidla schválená usneseními vlády:

1. Pravidla hodnocení výzkumných záměrů a výsledků organizací pro poskytování institucionální podpory výzkumu a vývoje (příloha usnesení vlády ze dne 22. dubna 1998 č. 281).
2. Pravidla pro poskytování účelových finančních prostředků ze státního rozpočtu na podporu výzkumu a vývoje (příloha usnesení vlády ze dne 3. ledna 1996 č. 27, ve znění pozdějších změn) – platné v části II/C do 31. prosince 2001 (ostatní části zrušeny ke dni 31. ledna 2001).

Oblast výzkumu a vývoje a jeho podpory z veřejných prostředků kromě výše uvedených předpisů dále nepřímou upravuje řada souvisejících právních předpisů, které např. vymezují možnosti státu zasahovat do konkurenčního prostředí (zákon o veřejné podpoře), upravují zadávání veřejných zakázek nebo stanovují postavení státních výzkumných organizací (rozpočtová pravidla), vymezují postavení Akademie věd České republiky, vysokých škol, upravují pravidla informačních systémů veřejné správy, atd. Výzkumu a vývoje se dále dotýkají i obecné právní předpisy upravující např. smluvní vztahy, průmyslově právní ochranu, poskytování informací, kontrolu apod.

Platné právní předpisy vztahující se k oblasti výzkumu a vývoje:

1. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
6. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.
8. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky, ve znění zákona č. 220/2000 Sb.
10. Zákon č. 299/1992 Sb., o státní podpoře malého a středního podnikání, ve znění pozdějších předpisů.
11. Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.
12. Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.
13. Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění zákona č. 116/2000 Sb.
14. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
15. Zákon č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.
16. Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.
17. Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.
18. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění zákona č. 210/2000 Sb.
19. Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění zákona č. 132/2000 Sb.

20. Zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
21. Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.
22. Zákon č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře.
23. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 227/2000 Sb.
24. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).
25. Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.
26. Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění zákona č. 493/2000 Sb.
27. Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění zákona č. 492/2000 Sb.
28. Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu).
29. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.
30. Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů.
31. Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrůdám).

Některé oblasti koncepce, organizace a řízení výzkumu a vývoje na úrovni státní správy jsou upraveny usneseními vlády a dalšími dokumenty:

1. Národní politika výzkumu a vývoje České republiky (příloha č. 1 usnesení vlády ze dne 5. ledna 2000 č. 16).
2. Usnesení vlády ze dne 10. května 2000 č. 460, o organizačním zajištění výkonu státní správy ve výzkumu a vývoji v návrhu zákona o výzkumu a vývoji a v návrhu zákona o veřejných výzkumných institucích a o postupu přípravy těchto návrhů zákonů.
3. Dohoda o vymezení působností v oblasti výzkumu a vývoje mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Radou vlády České republiky pro výzkum a vývoj s platností od 1. ledna 1997, včetně dodatků.
4. Statut Rady vlády České republiky pro výzkum a vývoj (příloha usnesení vlády ze dne 30. března 1998 č. 222, ve znění pozdějších změn).
5. Statut Grantové agentury České republiky (příloha usnesení vlády ze dne 30. března 1998 č. 222).

b) Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy

Účelem navržené právní úpravy v oblasti výzkumu a vývoje je především řešit nedostatky současné právní úpravy, umožnit začlenění České republiky do Evropské unie v oblasti výzkumu a vývoje a vytvořit nový právní rámec pro realizaci záměrů Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky přijaté vládou (příloha č. 1 usnesení vlády ze dne 5. ledna 2000 č. 16).

Předmětem navržené právní úpravy je v souladu se zadáním vlády zejména systém podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a podmínky jeho účelové a institucionální podpory, veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji a postup při hodnocení výzkumných záměrů, způsob poskytování informací o výzkumu a vývoji, práva a povinnosti související s poskytováním podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, působnost a právní postavení orgánů výzkumu a vývoje.

Navrhovaná právní úprava výzkumu a vývoje je v souladu s ústavním pořádkem a právním řádem České republiky. Zohledňuje mezinárodní závazky, které Česká republika přijala na

základě mezinárodních smluv (včetně mezinárodních smluv uzavřených s Evropskými společenstvími a s jejich členskými státy). Přihlíží i k výsledkům srovnání s obdobnými právními úpravami členských států Evropské unie.

c) Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Současná právní úprava obsažená v zákoně č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů, neodpovídá současným a budoucím potřebám výzkumu a vývoje. Potřeba stanovit novou právní úpravu výzkumu a vývoje (vymezení práva a povinnosti související s poskytováním podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků) je dána nutností rychle řešit ty otázky, jejichž právní úprava je nejen v zájmu České republiky, ale zároveň je nezbytnou součástí příprav pro přijetí do Evropské unie. Jedná se zejména o problematiku podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji o tuto podporu, její využití na výzkum a vývoj a o problematiku práv a povinností souvisejících s poskytováním informací o využití této podpory. Nová právní úprava zahrnuje problematiku podpory výzkumu a vývoje v širším kontextu než stávající zákon, který se týká pouze financování výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu a neupravuje související oblasti, např. vlastnická práva k výsledkům a jejich využití.

Ve stávajícím zákoně rovněž chybí definice některých pojmů nebo jsou odlišné od právní úpravy Evropských společenství, což mnohdy vyvolává rozdílná stanoviska při řešení problémů výzkumu a vývoje. V zákoně dále chybí pevná pravidla veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji, financování institucí výzkumu a vývoje podle jednoznačných kritérií a kontrolní mechanismy a sankce za jejich nedodržení. Je rovněž třeba do zákona promítnout řadu změn i zkušeností, které byly od roku 1993 v oblasti státní podpory výzkumu a vývoje získány, odstranit dosavadní roztržitost a nejednotnost předpisů, na kterou opakovaně ve svých závěrech upozorňují kontrolní orgány. Podle stanoviska Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže je stávající zákon nekompatibilní s právem Evropských společenství a závazky České republiky.

Uvedené nedostatky současného zákona proto vyžadují, aby bylo v oblasti výzkumu a vývoje přijato úplné právní řešení, a to zákonnou úpravou. Řešení problematiky nepřímé podpory výzkumu a vývoje (uvedené ve věcném záměru zákona) jak věcně, tak právně přesahuje rámec zákona, a proto bylo při zpracování návrhu zákona vypuštěno.

d) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Nová právní úprava výzkumu a vývoje je v souladu s ústavním pořádkem a právním řádem České republiky. Sleduje odstranění duplicit v právním řádu a zamezení zneužití výsledků pro nekalou soutěž. V tomto směru vychází i z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána.

e) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, její slučitelnosti s právními akty Evropských společenství

Příprava zákona o výzkumu a vývoji je jednou z krátkodobých priorit Národního programu přípravy České republiky na členství v Evropské unii v oblasti vědy a výzkumu. Návrh vychází ze dvou zásadních dokumentů pro tuto oblast schválených vládou:

- Analýzy dosavadního vývoje a stavu výzkumu a vývoje v České republice a jejich srovnání se zahraničím (schválena usnesením vlády ze dne 5. června 1999 č. 563),
- Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky (schválena usnesením vlády ze dne 5. ledna 2000 č. 16).

V rámci přípravy Národní politiky výzkumu a vývoje byla provedena podrobná analýza vybraného souboru čtrnácti právních předpisů Evropských společenství, které se týkají výzkumu a vývoje. Výsledky analýzy tvořily samostatnou přílohu materiálu o Národní politice výzkumu a vývoje České republiky.

Do zákona jsou zapracována ustanovení o tvorbě, koordinaci a realizaci politik výzkumu a vývoje členských zemí Evropské unie podle článku 165 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství ze dne 25. března 1957 (ve znění po přijetí Amsterodamské smlouvy).

V srpnu roku 1999 se Česká republika plně přidružila k Pátému rámcovému programu (1999 – 2002) i k rámcovému programu Euratom. Během přípravy na přidružení byla vytvořena řada prováděcích struktur. Česká republika zpřístupňuje své příslušné výzkumné činnosti podnikům, výzkumným pracovníkům, univerzitám a dalším subjektům z členských států Evropské unie. Proto byly do zákona zapracovány i základní principy, na kterých jsou založeny podmínky stanovené rozhodnutími Rady Evropské unie nebo nařízeními Komise Evropských společenství pro přistoupení k 5. Rámcovému programu (obdobně pro 6. Rámcový program), a obdobně i základní principy Vzorové smlouvy Evropských společenství pro financování výzkumu a vývoje. Tyto principy se týkají zejména ochrany duševního a průmyslového vlastnictví, využití a zpřístupnění výsledků výzkumu a vývoje, způsobu poskytování a výše podpory z veřejných prostředků.

Připravovaný Národní program výzkumu počítá s tím, že bude přístupný subjektům z členských států Evropské unie. Zákon vytváří systém podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků kompatibilní se systémy v Evropské unii a jejích členských státech s jedinou výjimkou. Na rozdíl od doporučení v *acquis* Evropských společenství se do zákona nezavádí možnost, aby poskytovatel na počátku řešení projektu poskytl příjemci první splátku ve výši 40 % celkové výše účelové podpory, tj. finanční prostředky přibližně na dva roky řešení.

V hodnotící zprávě Evropské komise o České republice z roku 2000 se v části „Výzkum a vývoj“ kromě jiného uvádí: „*Ve srovnání se situací v roce 1999 podniká Česká republika kroky k zabezpečení implementace *acquis* a k vybudování náležitých kapacit v oblasti výzkumu a vývoje.*“

Na základě uvedeného lze konstatovat, že návrh zákona o výzkumu a vývoji je plně slučitelný s právem Evropských společenství ve smyslu Metodických pokynů pro zajišťování prací na sbližování právních předpisů České republiky s právem Evropských společenství (schválených usnesením vlády z 15. listopadu 1999 č. 1212).

Právní předpisy a dokumenty o výzkumu a vývoji Evropských společenství, jejichž ustanovení byla do textu návrhu zákona promítnuta nebo jimž bylo znění návrhu zákona přizpůsobeno (viz příloha – srovnávací tabulka podle usnesení vlády ze dne 15. března 2000 č. 257):

1. Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství ze dne 25. března 1957 (ve znění po přijetí Amsterodamské smlouvy).
2. Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé (uveřejněné pod č. 7/1995 Sb.).
3. Usnesení č. 182/1999/ES Evropského parlamentu a Rady o Pátém rámcovém programu Evropských společenství v oblasti výzkumu, vývoje technologií a předvádění na léta 1998-2002 (včetně dodatků I.-IV.).
4. Rozhodnutí Rady č. 1999/65/ES ze dne 22. prosince 1998 o pravidlech účasti podniků, výzkumných středisek a vysokých škol, jakož i o rozšiřování výsledků k realizaci Pátého rámcového programu Evropských společenství na léta 1998-2002.
5. Informace Komise o Rámcovém vymezení státních příspěvků na výzkum a vývoj v ES 96/C 45/06 ze dne 17. února 1996 (396Y0217(01)) ve sdělení Komise pozměňující Rámcové vymezení státních příspěvků na výzkum a vývoj 98/C 48/02 ze dne 13. února 1998 (398Y0213(01)).
6. Hodnocení vědeckých a technických činností – příručka Frascati, OECD, Paříž 1993, včetně dodatků.

7. Rozhodnutí č. 1/99 Rady přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Českou republikou na straně druhé ze dne 30. července 1999 o přijetí podmínek pro účast České republiky v programech Společenství v oblasti výzkumu, technologického rozvoje a demonstrací (1998-2002) a v programech pro výzkum a vzdělávání (1998-2002).

Další související právní předpisy a dokumenty o výzkumu a vývoji Evropských společenství:

8. Nařízení Komise č. 996/1999/ES ze dne 11. května 1999 o provádění rozhodnutí Rady 1999/65/ES, týkající se pravidel účasti podniků, výzkumných středisek a univerzit a pravidel šíření výsledků výzkumu pro provádění Pátého rámcového programu Evropských společenství na léta 1998-2002.
9. Rozhodnutí Rady č. 1999/171/ES ze dne 25. ledna 1999, kterým se přijímá zvláštní program nazvaný „Potvrzení mezinárodní úlohy výzkumu Společenství“.
10. Rozhodnutí Rady č. 1999/173/ES ze dne 25. ledna 1999 o přijetí zvláštního programu pro výzkum, vývoj technologií a předvádění pro zlepšení lidského výzkumného potenciálu a základu společenskoekonomického vědění.
11. Rozhodnutí Rady č. 1999/174/ES ze dne 25. ledna 1999 o přijetí zvláštního programu pro výzkum a vývoj technologií, zahrnující předvádění, prováděného přímými akcemi pro Evropská společenství Společným výzkumným střediskem.
12. Usnesení Rady č. 92/C 118/03 ze dne 29. dubna 1992, týkající se aktivit, které mají být uskutečňovány Společným výzkumným střediskem.
13. Nařízení Komise č. 289/95 ze dne 15. prosince 1995 o provádění pravidel uvedených v článku 1 rozhodnutí Rady 94/762/ES o pravidlech rozšiřování výsledků výzkumu, vývoje technologií a předvádění.
14. Usnesení Rady č. 96/C 110/01 ze dne 15. března 1996 o perspektivách mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje technologií.
15. Vzorová smlouva Evropských společenství pro financování výzkumu a vývoje, 2000.
16. Směrnice Rady č. 92/50 ze dne 18. června 1992 o harmonizaci řízení při zadávání veřejných zakázek na služby.
17. Nařízení Komise č. 68/2001 ze dne 12. ledna 2001 o použití článku 87 a 88 Smlouvy o založení Evropských společenství při poskytování pomoci při zvyšování kvalifikace.

f) Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy, zejména nároky na státní rozpočet

Zákon přibližuje systém podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků systémům obvyklým v členských zemích Evropské unie (resp. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj). Ve všech vyspělých zemích existují buď zcela specifická ministerstva pro záležitosti výzkumu a vývoje nebo ministerstva s jednou eventuálně dvěma dalšími působnostmi. Z podrobného rozboru situace v zahraničí vyplynulo, že nejmenší útvary pro výzkum a vývoj mají ministerstva v Řecku a Portugalsku. V obou těchto zemích mají útvary pro výzkum a vývoj, které jsou vedeny funkcionáři na úrovni náměstků ministrů, více než 80 zaměstnanců, v ostatních zemích jsou výrazně větší.

f.1) Zajištění funkcí ústředního správního úřadu odpovědného za výzkum a vývoj

Na ústředním správním úřadu odpovědném za výzkum a vývoj by nové rozšířené úkoly mělo zabezpečovat 55 zaměstnanců zařazených do čtyř odborů: odbor politiky výzkumu a vývoje, odbor financování výzkumu a vývoje, odbor pro Národní program výzkumu a odbor mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji.

Působnosti ve výzkumu a vývoji dle platného kompetenčního zákona nyní zabezpečuje na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy 32 zaměstnanců zařazených do tří odborů: odboru

programů výzkumu, odboru mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji a odboru politiky výzkumu a její realizace.

Nároky na zvýšení počtu zaměstnanců vyplývají z dále uvedených ustanovení zákona o výzkumu a vývoji:

- zvýšení nároků na přípravu Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky, hodnocení průběhu a výsledků její realizace (§ 33 zákona),
- koordinace Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky s politikami výzkumu a vývoje EU a členských zemí EU (§ 33 zákona),
- zvýšení rozsahu mezinárodní spolupráce včetně účasti na vytváření Evropského výzkumného prostoru (§ 33 zákona),
- příprava a koordinace (realizace) Národního programu výzkumu (§ 33 zákona),
- růst nároků na organizační zajištění veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji (hlava V zákona),
- růst nároků na kontrolu a hodnocení průběhu řešení, plnění cílů a využití výsledků projektů a výzkumných záměrů (§ 9, § 13, § 16, § 21, § 22, § 29 zákona),
- uznané náklady (příprava a správa systému uznaných nákladů) (§ 33 zákona),

Realizace zákona si vyžádá zvýšení systemizace příslušného ústředního správního úřadu v letech 2001 až 2003 o 23 zaměstnanců. Uvedené zvýšení počtu zaměstnanců znamená zvýšení výdajů státního rozpočtu o 7 400 tis. Kč ročně prostředků na platy a odvody. Celkové neinvestiční náklady na zajištění úkolů vyplývajících ze zákona jsou 12 650 tis. Kč ročně. Náklady, které jsou spojeny s tímto zvýšením, budou hrazeny z výdajů na výzkum a vývoj rozpočtové kapitoly příslušného ústředního správního úřadu.

Počet zaměstnanců bude zvyšován postupně. V roce 2001 bude počet zvýšen o 10 zaměstnanců, což představuje 3 220 tis. Kč na platy a odvody. Neinvestiční náklady na zajištění úkolů v roce 2001 jsou 5 500 tis. Kč. V roce 2002 bude počet zaměstnanců zvýšen o 7 a v roce 2003 o dalších 6 zaměstnanců. Náklady na rok 2001 jsou uvedeny na celý rok (a budou upřesněny podle termínu schválení usnesení vlády), takže budou ve skutečnosti podle výrazně nižší.

f.2) Zajištění úkolů Rady pro výzkum a vývoj

V současné době zajišťuje úkoly Rady pro výzkum a vývoj vyplývající ze zákona č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů, 8 zaměstnanců jejího sekretariátu, zejména v oblasti přípravy návrhu státního rozpočtu, přípravy legislativních norem výzkumu a vývoje, hodnocení návrhů programů a výzkumných záměrů, informačního systému výzkumu a vývoje a informování veřejnosti (www.vyzkum.cz), úkolů ve vztahu ke Grantové agentuře České republiky a dalších úkolů uložených vládou. V cílovém stavu si zajištění úkolů Rady pro výzkum a vývoj vyžádá zvýšení počtu zaměstnanců Úřadu vlády, odboru sekretariátu Rady pro výzkum a vývoj ze současných 8 na 16 zaměstnanců, tj. nárůst v letech 2001 až 2003 o 8 zaměstnanců.

Nároky na zvýšení počtu zaměstnanců vyplývají z ustanovení zákona o výzkumu a vývoji (z § 5, § 6, § 30, § 31 a § 35), zejména na:

- zpracování dlouhodobých základních směrů a proporcí rozvoje výzkumu a vývoje České republiky prostřednictvím svých poradních orgánů, kterými jsou odborné komise pro jednotlivé směry výzkumu a vývoje, zpracování pravidelných ročních analýz a hodnocení stavu výzkumu a vývoje v České republice a jejich srovnání se zahraničím (4 zaměstnanci),
- zpracování návrhu střednědobého výhledu podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků (nárůst o 1 zaměstnance),

- rozvoj informačního systému výzkumu a vývoje, plnění úlohy jeho provozovatele a zajištění jeho vazeb na analogické systémy Evropské unie a jejich členských zemí (nárůst o 3 zaměstnance).

Uvedené zvýšení celkem o 8 zaměstnanců v letech 2001 až 2003 znamená zvýšení výdajů státního rozpočtu o 3 700 tis. Kč prostředků na platy a odvody ročně. Celkové neinvestiční náklady na zajištění úkolů vyplývajících ze zákona jsou 7 500 tis. Kč ročně (včetně nákladů na informační systém výzkumu a vývoje).

V roce 2001 je navržen nárůst o 4 zaměstnance, což znamená zvýšení výdajů státního rozpočtu o 1 850 tis. Kč prostředků na platy a odvody. Celkové neinvestiční náklady na zajištění úkolů vyplývajících ze zákona v roce 2001 jsou 2 950 tis. Kč. Tyto náklady budou hrazeny převodem prostředků z rozpočtové kapitoly ústředního správního úřadu odpovědného za výzkum a vývoj. Náklady na rok 2001 jsou uvedeny na celý rok (a budou upřesněny podle termínu schválení usnesení vlády), takže budou ve skutečnosti podle výrazně nižší.

V roce 2002 bude počet zaměstnanců zvýšen o 2 a v roce 2003 o 2 další zaměstnance.

f.3) Zajištění funkcí dalších ústředních a jiných správních úřadů odpovědných za výzkum a vývoj v oblasti svých působností

Přestože navržený zákon přináší zásadní změny zejména u ústředního správního úřadu odpovědného za výzkum a vývoj v České republice, vyžádá si důsledné dodržování navržených ustanovení a jejich kontrola u cca deseti správců rozpočtových kapitol poskytujících největší objem prostředků na podporu výzkumu a vývoje posílení celkem o 15 zaměstnanců a zvýšení výdajů státního rozpočtu o 8 250 tis. Kč ročně (z toho prostředky na platy a odvody 4 830 tis. Kč ročně).

Požadované zvýšení počtu zaměstnanců vyplývá především z růstu nároků na

- organizaci veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji (hlava V zákona),
- kontrolu průběhu řešení, plnění cílů a využití výsledků projektů a výzkumných záměrů (§ 9, § 13, § 16, § 21, § 22, § 29 zákona).

Ke zvýšení počtu zaměstnanců dojde v roce 2002 u Ministerstva průmyslu a obchodu o 4 zaměstnance, Ministerstva zdravotnictví o 2 zaměstnance, Ministerstva zemědělství o 2 zaměstnance, Ministerstva životního prostředí o 2 zaměstnance, Ministerstva obrany o 2 zaměstnance, Ministerstva dopravy a spojů o 1 zaměstnance, Ministerstva kultury o 1 zaměstnance, a u Ministerstva práce a sociálních věcí o 1 zaměstnance.

Náklady spojené s tímto zvýšením budou příslušné orgány hradit z výdajů na výzkum a vývoj svých rozpočtových kapitol.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K § 1

Zákon upravuje tři oblasti přímo související s podporou výzkumu a vývoje z veřejných prostředků: práva a povinnosti subjektů zabývajících se výzkumem a vývojem včetně podmínek a postupu při poskytování této podpory, poskytování informací a úkoly orgánů výzkumu a vývoje. Šíře této úpravy je vyvolána potřebou úplného právního řešení celé problematiky, která dosud v českém právním řádu chyběla. Dalším důvodem je značná různorodost této podpory týkající se převážné většiny rozpočtových kapitol a všech druhů výzkumu a vývoje (od základního výzkumu přes průmyslový výzkum a vývoj až po obranný výzkum a vývoj) a v neposlední řadě i objem této podpory, která v roce 2001 představuje 0,63 % hrubého domácího produktu a v dalších letech ještě poroste (průměr zemí Evropské unie je 0,93 %).

K § 2

Zákon definuje pojmy nezbytné k jednoznačnému vymezení práv a povinností účastníků podílejících se na systému podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a podmínek této podpory. Definice vycházejí z terminologie užívané v členských zemích Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen „OECD“) pro statistická šetření v oblasti výzkumu a vývoje. Pojmy jsou definovány, vysvětleny a zdůvodněny v periodicky aktualizované příručce Frascati. Tuto metodiku OECD plně převzala i Evropská unie. Pojmy definované v tomto zákoně dále respektují specifika českého jazyka.

K § 2 odst. 1

Jde o definici předmětu právní úpravy zákona, která je shodná s definicí podle OECD, převzatou i do *acquis* Evropských společenství. Jednotlivé druhy výzkumu a vývoje jsou dále podrobně definovány. Definice všech pojmů jsou nezbytné pro správné stanovení předmětu a výše podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Výzkum a vývoj je nezbytné vymezit jako jeden pojem a dále shodně s *acquis* Evropských společenství vymezit jednotlivé části, mj. z důvodu použité spojky „a“ (výzkum a vývoj, resp. research and development), která nemá v tomto případě legislativní význam (jedné i druhé části zároveň).

Výzkum a vývoj je vymezen jako systematická tvůrčí práce, která splňuje jak požadavky novosti, tak požadavky systematickosti včetně opakovatelnosti postupů, dosažených výsledků atd.

K § 2 odst. 1 písm. a)

V souladu s *acquis* Evropských společenství se pro pojmy „badatelský výzkum“ a „cílený výzkum“ uvedené ve stávajícím platném zákonu č. 300/1992 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, ve znění pozdějších předpisů, zavádí pojmy „základní výzkum“ a „aplikovaný výzkum“.

K § 2 odst. 1 písm a) bod 1

Základní výzkum je jednou ze dvou hlavních kategorií výzkumu. Jedná se o systematickou tvůrčí práci rozšiřující poznání. Nepředpokládá se, že by jeho výsledky měly být bezprostředně komerčně využitelné.

K § 2 odst. 1 písm a) bod 2

Aplikovaný výzkum je další kategorií výzkumu. Jedná se rovněž o systematickou tvůrčí práci, ale jeho výsledky již směřují k budoucímu využití v praxi.

Vymezení průmyslového výzkumu jako součásti aplikovaného výzkumu vyplývá z nutnosti dodržet právní předpisy a pravidla Evropských společenství o hospodářské soutěži omezující výši podpory jednotlivých aktivit výzkumu a vývoje z veřejných prostředků dle jejich „blízkosti trhu“, např. informace Komise o Rámcovém vymezení státních příspěvků na výzkum a vývoj v ES 96/C 45/06 ze dne 17. února 1996 (396Y0217(01)) ve sdělení Komise pozměňující Rámcové vymezení státních příspěvků na výzkum a vývoj 98/C 48/02 ze dne 13. února 1998 (398Y0213(01)); (dále jen „informace Evropské komise“). Čím vzdálenější je aktivita výzkumu a vývoje od svobodného trhu, tím je povolený podíl podpory z veřejných prostředků vyšší. Rozlišovacím kritériem mezi průmyslovým výzkumem a ostatními částmi aplikovaného výzkumu je možnost uplatnění výsledků výzkumu v nových výrobcích, technologiích a službách určených k podnikání. Termín podnikání se vztahuje nejen k obchodnímu zákoníku. Možnost založit právnickou nebo fyzickou osobu za účelem podnikání poskytuje např. i občanský zákoník, zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku. Některé tyto právnické osoby vznikly přímo zákonem.

Výsledky té části aplikovaného výzkumu, která není průmyslovým výzkumem, jsou uplatňovány v oblastech, které do jisté míry jsou i předmětem veřejného zájmu – zdravotnictví, vzdělávání, kultura, životní prostředí, státní resp. veřejná správa a z části i zemědělství, doprava či obrana a bezpečnost, bezprostředně se nevyužívají v nových výrobcích, technologiích a

službách za běžných tržních podmínek nebo jsou určeny pro uživatele, kteří se nezabývají podnikáním.

K § 2 odst. 1 písm b)

U vývoje se jedná rovněž o systematickou tvůrčí práci, která ale zajišťuje využití poznatků výzkumu k produkci služeb a zařízení uplatnitelných na trhu. Stejně jako u průmyslového výzkumu je u vývoje omezena výše podpory jednotlivých aktivit výzkumu a vývoje z veřejných prostředků.

K § 2 odst. 2

Zákon dále vymezuje pojmy nezbytné pro poskytování podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků.

K § 2 odst. 2 písm. a) až d)

Navržené pojmy týkající se účastníků podpory výzkumu a vývoje jsou v souladu s ostatními předpisy, zejména se zákonem č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, a s rozpočtovými pravidly, a byly již uplatněny v nařízení vlády č. 88/2001 Sb. Definice poskytovatele nevylučuje z poskytování podpory územní samosprávné celky, protože se jedná o poskytnutí podpory z veřejných (tj. nejen státních) prostředků. Mezi příjemci jsou uvedeny organizační složky. Jde např. o bývalé rozpočtové výzkumné organizace, které byly transformovány podle zákona č. 219/2000 Sb.

K § 2 odst. 2 písm. e)

V části základního výzkumu a zejména v aplikovaném výzkumu a vývoji je veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji vyhlášována tak, aby úsilí příjemců směřovalo k dosažení společného cíle, na který je soustředěna veřejná podpora. Shodně s acquis Evropských společenství se soubor podmínek potřebných k dosažení cílů označuje jako „program“.

Na rozdíl od platné právní úpravy zákon připouští zahrnout pod pojem program i souhrn veřejných zakázek ve výzkumu a vývoji. Důvodem je, že mohou být formulovány i speciální programy zaměřené na výzkum a vývoj pro potřeby České republiky, např. v obranném výzkumu a vývoji.

K § 2 odst. 2 písm. f)

Součástí povolené podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků je nejen podpora vlastní výzkumné činnosti, ale i podpora nezbytné infrastruktury. Česká republika jako stát usilující o členství v Evropské unii musí zavést i tento pojem (kategorii) z oblasti výzkumu a vývoje, neboť právní předpisy Evropských společenství tuto kategorii definují a umožňují její přiměřenou (omezenou) podporu z veřejných prostředků podle stejných principů jako u jiných aktivit výzkumu a vývoje.

K § 2 odst. 2 písm. g)

Zákon vymezuje pojem výsledek výzkumu a vývoje z několika důvodů – jako měřítko úspěšnosti řešení a účelnosti vynaložených prostředků, za účelem jeho právní ochrany, pro určení vlastnictví výsledků výzkumu a vývoje a využití a rozšiřování výsledků výzkumu a vývoje.

K § 2 odst. 2 písm. h)

Potřeba definovat uživatele výsledků výzkumu a vývoje vyplývá z významu, který zákon přikládá uplatnění výsledku ve výrobě, službách nebo dalším výzkumu či vývoji. K pojmu jsou vztahena jak užívací práva k výsledku a z nich vyplývající právní ochrana, možnost poskytovat za podmínek daných zákonem výsledek dalším zájemcům, tak i stanovení míry povolené

podpory z veřejných prostředků a odůvodnění poskytnutí podpory z veřejných prostředků právě na výzkum a vývoj.

K § 2 odst. 2 písm. i)

Zákon zavádí pojem „uznané náklady ve výzkumu a vývoji“, který přebírá z terminologie používané v Evropské unii. Vychází se z toho, že z různých důvodů mohou být příjemcem kalkulovány a později vykazovány náklady na různé činnosti, které nesouvisí s předmětem řešení (např. zisk, průzkum trhu, prodej a distribuce výrobků a služeb, úroky, rezervy na budoucí ztráty, závazky a náklady vztahující se k jiným projektům nebo výzkumným záměrům apod.) a které nelze uznat jako náklady související s řešením.

Pro stanovení výše podpory z veřejných prostředků, podílů spolupříjemců a později i pro úpravu práv k výsledkům je důležité zahrnout (tj. uznat) do nákladů pouze skutečně nezbytné a prokazatelné náklady související s dosažením cíle projektu nebo výzkumného záměru.

Nutnost definovat tento pojem vyplývá i ze skutečnosti, že pojem „uznané náklady“ je používán v soustavě podvojného účetnictví s jiným obsahem. Ve výzkumu a vývoji bylo nutné vymezit tento pojem v souladu s terminologií Evropské unie.

K § 3

Zákon omezuje použití podpory z veřejných prostředků poskytované podle tohoto zákona pouze na podporu výzkumu a vývoje podle taxativně stanovených definic předmětu této podpory. Na jiné činnosti nebo aktivity není možné podle tohoto zákona podporu z veřejných prostředků na výzkum a vývoj poskytovat.

K § 3 odst. 1

Účelová podpora je jednou ze dvou základních forem podpory výzkumu a vývoje přímo související s prováděním veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji nebo se zadáním veřejné zakázky. Zadání veřejné zakázky na výzkum a vývoj pro potřeby státu se řídí zákonem č. 199/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a není proto upraveno tímto návrhem zákona.

Zákon rozlišuje podporu výzkumu a vývoje z veřejných prostředků poskytovanou v rámci programů výzkumu a vývoje (např. Národního programu výzkumu a vývoje nebo resortních programů) a grantové projekty podporované Grantovou agenturou České republiky nebo Akademií věd České republiky.

Důvodem specifikace pojmu „grantový projekt“ pro základní výzkum je, že cíle a způsoby řešení si stanovují uchazeči (příjemci) sami. Ostatní projekty (programové) naplňují cíle programu, na jejichž stanovení se podílí i státní správa, uživatelé atd.

V případě veřejné zakázky ve výzkumu a vývoji jde o zadání konkrétních prací pro potřeby poskytovatele, které musí být v souladu se zákonem č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů. Přes všechna specifika se jedná o část výzkumu a vývoje a musí tedy splňovat jeho základní definici a podmínky pro poskytnutí podpory výzkumu a vývoji z veřejných prostředků.

Pojmy jsou upraveny tak, aby nebyly v rozporu s pojmy užívanými jinými právními předpisy (např. zákon č. 199/1994 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, rozpočtová pravidla aj.).

K § 3 odst. 1 písm. b)

Druhou hlavní formou podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků je institucionální podpora, jejímž cílem je zajištění dlouhodobé výzkumné činnosti výzkumných organizací.

K § 3 odst. 2 písm. b) bod 1

Jde o osvědčenou formu podpory z veřejných prostředků určenou větším týmům a organizacím dlouhodobě se zabývajícím aktivitami výzkumu a vývoje, tj. aktivitami, které není možné nebo účelné zajistit pouze na základě veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji.

K § 3 odst. 2 písm. b) bod 2

Na vysokých školách musí zůstat určitá část výzkumu, jehož cíle a postupy nejsou určovány pouze z hledisek příspěvku ke světovému poznání, příspěvku pro řešení aktuálních problémů ekonomiky a společnosti atd., nýbrž potřebou zvýšit kvalitu a efektivnost vzdělávání zapojením studentů do výzkumné činnosti. Stejná kategorie výzkumu je vymezena i v zemích Evropské unie.

K § 3 odst. 2 písm. b) bod 3

Stát mezinárodní spolupráci podporuje finančně a organizačně a vytváří pro ni vhodné právní prostředí. Zákon upravuje tu část spolupráce, která vyplývá z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Jde především o plnění závazků České republiky vyplývajících z členství ve vládních i nevládních organizacích pro provádění výzkumu a vývoje, účast na mezinárodních programech výzkumu a vývoje a plnění závazků z dvoustranných smluv.

K § 3 odst. 2 a 3

Zákon v odstavci 2 a 3 rovněž povoluje v omezené míře z prostředků výzkumu a vývoje financovat výdaje poskytovatele spojené s plněním povinností uložených tímto zákonem tak, jak je obvyklé i v jiných zemích nebo v mezinárodních programech výzkumu a vývoje. Povolení se netýká Grantové agentury České republiky, která má institucionální prostředky spojené s povinnostmi uloženými tímto zákonem zahrnutý do rozpočtu Grantové agentury České republiky.

K § 3 odst. 4

Nezbytnost povolení možnosti uhradit z prostředků na výzkum a vývoj také věcné a finanční ocenění mimořádných výsledků výzkumu a vývoje poskytovatelem (např. ceny nejlepším vědcům), uvedená v odstavci 4, vyplývá ze skutečnosti, že za současné právní úpravy nelze taková ocenění hradit vůbec a dřívější udělování ocenění muselo být s nabytím účinnosti nových rozpočtových pravidel zrušeno. Přitom je třeba zdůraznit, že nejde o standardní mimotarifní složky mzdy řešitelů, které jsou součástí uznaných nákladů v položce mzdové náklady.

K § 3 odst. 5

Zvláštním právním předpisem (§ 3 písm. c) zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje) bylo umožněno podporovat z veřejných prostředků výzkum a vývoj také v rámci podpory regionálního rozvoje. Vzhledem k tomu, že jde o výzkum a vývoj, je nutné postupovat i v tomto případě podle pravidel daných tímto zákonem.

K § 4

V předchozí části zákon stanovil, co může být podporováno z prostředků výzkumu a vývoje (předmět podpory výzkumu a vývoje), v této části se určuje, jakým způsobem a z jakých rozpočtových kapitol bude podpora poskytována. Rozpočtová pravidla považují za dotaci podporu poskytovanou z veřejných prostředků právníkům nebo fyzickým osobám. Tento pojem převzal z důvodu souladu právního řádu i zákon, i když *acquis* Evropských společenství používá pojmu „příspěvek“.

K § 4 odst. 1 až 4

Zákon v odstavci 1 až 4 stanovuje, kým bude poskytována podpora výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Analogicky vyspělým zemím zákon uvádí dva základní způsoby

podpory stanovené i současným zákonem o státní podpoře výzkumu a vývoje – institucionální a účelovou podporu. Upraveny jsou i odlišnosti způsobů podpory některých částí výzkumu a vývoje, které nebyly dosud na úrovni zákona upraveny (např. Národní program výzkumu a specifický výzkum na vysokých školách) nebo byly upraveny nedostatečně.

V odstavci 1 je podpora grantových projektů, tj. podle § 3 odst. 3 písm. a) bodu 1 projekty základního výzkumu, omezena na dva poskytovatele – Grantovou agenturu České republiky a Akademii věd České republiky. Důvodem je, že jednotlivé resorty v souladu se svými působnostmi podporují programové projekty, tj. projekty orientované na dosažení cílů stanovených poskytovatelem.

V odstavci 3 jsou podle právních forem uchazečů vymezeny orgány, kterým předkládají výzkumné záměry. Toto ustanovení je nezbytné vzhledem k tomu, že u institucionální podpory je (na rozdíl od účelové) jednoznačně stanoveno, kdo je pro daného příjemce poskytovatelem (§ 4 odst. 3). Podle písmene e), které se týká např. obecně prospěšných společností, předkládá uchazeč návrh výzkumného záměru kompetenčně příslušnému správnímu úřadu.

K § 4 odst. 5

Do výdajů státního rozpočtu na výzkum a vývoj se započítávají i výdaje na mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a vývoje. Zákon uvádí, že jde výhradně o poplatky za členství v mezinárodních programech, jejichž členem se Česká republika stala na základě uzavřených mezinárodních smluv. Bez tohoto ustanovení by úhrada poplatků z výdajů státního rozpočtu výzkum a vývoj nebyla možná.

K § 4 odst. 6

Zákon v odstavci 6 stanoví, že poskytování podpory výzkumu a vývoji z veřejných prostředků s výjimkou výzkumu a vývoje, kde jediným uživatelem výsledků je poskytovatel, podléhá zákonu č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře. Česká republika není členskou zemí Evropské unie, na základě Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé pro Českou republiku platí stejná pravidla jako pro Evropskou unii jako celek (a nikoliv práva členských zemí Evropské unie). V Evropské unii je proces schvalování programů výzkumu a vývoje jiný než v jednotlivých zemích Evropské unie. Před jejich schválením se k nim vyjadřuje orgán Evropské komise, odpovědný za hospodářskou soutěž. V České republice je orgánem dohledu Úřad pro ochranu hospodářské soutěže a do doby, než se Česká republika stane členskou zemí Evropské unie, zastává funkci orgánu Evropské komise, odpovědného za hospodářskou soutěž.

V odstavci 3 je zavedena legislativní zkratka „ministerstvo“ pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy“. Zavedení legislativní zkratky již v § 3 zákona je nezbytné pro vymezení úlohy ministerstva při poskytování podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků.

K § 5

Zákon věnuje zvláštní pozornost východiskům (v odstavci 1 až 3) a postupu přípravy (v odstavci 4 až 6) návrhu výdajů státního rozpočtu výzkumu a vývoje ze dvou hlavních důvodů. Prvním je ten, že státní rozpočet pro oblast výzkumu a vývoje je nejen pro Českou republiku, ale i pro všechny země hlavním nástrojem realizace Národní politiky výzkumu a vývoje, Národního programu výzkumu a dalších dokumentů a splnění závazků, které Česká republika převzala nebo na jejichž převzetí se připravuje v souvislosti se vstupem do Evropské unie. Národní politika výzkumu a vývoje byla přijata v lednu 2000 a po nabytí účinnosti zákona bude aktualizována, Národní program výzkumu se připravuje k předložení vládě v dubnu 2002. Přípravu dlouhodobých směrů a proporcí rozvoje výzkumu a vývoje bude podle § 35 zabezpečovat Rada pro výzkum a vývoj a její odborné komise.

Druhým důvodem je, že při přípravě návrhu státního rozpočtu výzkumu a vývoje se stýkají uvedené dlouhodobé a koncepční činnosti, závazky atd. se způsobem jejich realizace

prostřednictvím řady rozpočtových kapitol, což je obzvlášť podstatné u decentralizovaného systému podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků (v současné době je výzkum a vývoj v České republice podporován prostřednictvím 20 rozpočtových kapitol). Z uvedených důvodů byla tato část podrobně specifikována již v zadání vlády pro přípravu zákona.

Ze dvou možných alternativ schvalování programů (odstavec 2) uplatňovaných v zemích Evropské unie (schvalování programů vládou nebo parlamentem) byla navržena operativnější varianta schvalování vládou, která v těchto zemích převažuje. Schválení programů výzkumu a vývoje vládou je nezbytné pro realizaci článku 165 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství ze dne 25. března 1957 (ve znění po přijetí Amsterodamské smlouvy) o koordinaci národních politik výzkumu a vývoje. Základní náležitosti programu jsou obdobné náležitostem programu členských zemí Evropské unie.

Podle odstavce 3 se na programy výzkumu a vývoje nevztahují ustanovení o programech podle rozpočtových pravidel. Ustanovení o programech podle tohoto zákona jsou přísnější než ustanovení rozpočtových pravidel a jsou v souladu s *acquis* Evropských společenství.

V odstavci 4 až 6 je stanoven postup přípravy návrhu výdajů státního rozpočtu na výzkum a vývoj a jejich rozdělení tak, jak ho od roku 1993 Rada vlády České republiky pro výzkum a vývoj koordinuje. Výsledek tohoto postupu předchází podle odstavce 6 zpracování vládního návrhu zákona o státním rozpočtu. Po projednání vládního návrhu zákona v Poslanecké sněmovně jsou výdaje na výzkum a vývoj již řadu let součástí schváleného zákona o státním rozpočtu.

K § 6

Návazně na předchozí ustanovení (jejichž realizaci tak umožňuje) zákon stanovuje členění výdajů státního rozpočtu na výzkum a vývoj. Z hlediska vazeb na ostatní právní předpisy jde o specifickou úpravu, nezbytnou pro výzkum a vývoj. Pro ostatní části státního rozpočtu je jeho členění na základě rozpočtových pravidel svěřeno Ministerstvu financí, které zpracovává návrh státního rozpočtu České republiky na daný rok. Postup přípravy je stanoven v § 5 tak, aby byl plně v souladu s rozpočtovými pravidly a jejich prováděcími předpisy.

První a základní členění (odstavec 1) kodifikuje stávající strukturu výdajů na výzkum a vývoj uváděnou již řadu let v tabulkové části zákona o státním rozpočtu České republiky. Struktura byla vyvolána závazky České republiky vůči Evropské unii a OECD. Druhá část (odstavec 2), týkající se závazných ukazatelů, se jako doposud na jednotlivé rozpočtové kapitoly bude vztahovat v různé míře, u většiny ze současných rozpočtových kapitol nebudou ukazatele stanoveny proto, že z příslušné kapitoly daná část výzkumu a vývoje podporována není. Plný počet ukazatelů bude využit pouze u ústředního správního úřadu odpovědného za výzkum a vývoj podle § 33 zákona.

K § 7

Jedná se o nejobecnější podmínky podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. První podmínka je převzata ze stávajícího zákona o státní podpoře výzkumu a vývoje (kde byla formulována jako soulad se zásadami vlády). Splnění podmínky je nezbytné k realizaci článku 165 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství ze dne 25. března 1957 (ve znění po přijetí Amsterodamské smlouvy) o koordinaci národních politik výzkumu a vývoje.

Zákon v odstavci 2 3 stanovuje v souladu s definicemi podmínku, která musí být splněna, aby mohla být poskytnuta účelová podpora. Zákon v dalších částech stanoví, že veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji je specifickým druhem veřejné soutěže, odlišným od veřejných soutěží upravených jiným právním předpisem (Obchodním zákoníkem). Podmínka zadání veřejné zakázky se vztahuje pouze na výzkum a vývoj pro potřeby poskytovatele (podle zákona č. 199/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Zákon v odstavci 3 rozlišuje v souladu s definicemi podmínky, které musí být splněny, aby mohla být poskytnuta institucionální podpora na výzkumné záměry. Příjemcem institucionální podpory mohou být právnické osoby, státní výzkumné instituce, soukromé výzkumné organizace, které nebyly založeny za účelem podnikání nebo obecně prospěšné společnosti.

Institucionální podporu z veřejných prostředků na specifický výzkum na vysokých školách v odstavci 4 zákon považuje za prostředky vázané výhradně na výzkumné aktivity vysokých škol, na nichž se podílejí jejich studenti a akademičtí pracovníci. V odstavci 4 zákon rámcově vymezuje kritéria, podle kterých bude institucionální podpora specifického výzkumu jednotlivými vysokým školám poskytována. Kritéria zohledňují dosavadní výsledky vysokých škol ve výzkumu a vývoji a předpoklady pro tento druh činnosti. Tato kritéria a postupy upřesní prováděcí právní předpis.

Podle odstavce 5 způsob stanovení podílu podpory z veřejných prostředků na celkových uznaných nákladech projektu nebo výzkumného záměru stanoví prováděcí právní předpis. Podstatná část výzkumu a vývoje v České republice i v Evropských společenstvích je a bude financována spojením veřejných a soukromých prostředků. Povolenu výši podpory z veřejných prostředků pro zákonem stanovené části výzkumu a vývoje striktně vymezuje acquis Evropských společenství podle toho, nakolik jsou výsledky příslušné části blízké trhu. Stejně jako v acquis Evropských společenství byla v zákoně zvolena právní úprava na úrovni prováděcích předpisů, protože povolená výše podpory z veřejných prostředků (např. u průmyslového výzkumu 50 % z uznaných nákladů, u vývoje 25 % z uznaných nákladů, s řadou výjimek) se relativně často upřesňuje.

K § 8

Požadavek na oddělenou evidenci v odstavci 1 souvisí s požadavkem účelného využití poskytnuté veřejné podpory a s požadavkem na kontrolu a zamezení dvojího financování projektů nebo výzkumných záměrů.

Ustanovení odstavce 2 požaduje, aby každý projekt nebo výzkumný záměr měl alespoň jeden vlastní výsledek, který nebude přiřazen k žádnému jinému projektu nebo výzkumnému záměru. Tento výsledek musí být v souladu s podmínkami uzavřené smlouvy nebo s podmínkami rozhodnutí o poskytnutí podpory. Přitom platí, že tzv. negativní výsledek (nepotvrzení původní hypotézy) je rovněž třeba považovat za výsledek v souladu s podmínkami smlouvy nebo rozhodnutí o poskytnutí podpory. Požadavek na alespoň jeden originální výsledek nevylučuje, že kromě takových výsledků bude získán navíc i výsledek původně nepředpokládaný, který bude společným výsledkem dvou či více projektů nebo projektu a výzkumného záměru.

Účelovou podporu lze podle odstavce 3 poskytnout spolupříjemci proto, že jeho podíl na projektu se vymezuje již v návrhu projektu, kterým se příjemce uchází o poskytnutí účelové podpory ve veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji. Podmínky pro účast spolupříjemců na projektu včetně výše podpory z veřejných prostředků a její specifikace a způsobu poskytnutí jsou rovněž povinnou součástí smlouvy o poskytnutí podpory podle § 9. Proto se na poskytnutí účelové podpory spolupříjemci další veřejná soutěž podle zákona č. 199/1994 Sb. nevyhlašuje, neboť by se jednalo o dvojí veřejnou soutěž na stejný předmět.

Postup uvedený v odstavci 4, kdy se v rámci uznaných nákladů projektu smí hradit pouze příslušná část nákladů na pořízení hmotného i nehmotného majetku, odpovídá zvyklostem Evropské unie. Postup je rovněž v souladu s rozpočtovými pravidly a se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Institucionální podpora (odstavec 5) je určena výhradně na výzkumnou činnost příjemce. Poskytuje se na základě hodnocení předložených výzkumných záměrů a dosavadních výsledků uchazeče (bez veřejné soutěže) a převod této podpory na další instituce (spolupříjemce) by tyto další subjekty zvýhodnil. Odlišení institucionální a účelové podpory by pak ztratilo své opodstatnění.

V odstavci 6 se upravují podmínky při pořízení služeb, hmotného nebo nehmotného majetku. Je-li v návrhu projektu nebo výzkumného záměru podrobně specifikována služba, pořízení hmotného nebo nehmotného majetku včetně ceny a dodavatele a je-li jejich pořízení ve veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji schváleno, nepostupuje se podle zákona č. 199/1994 Sb., neboť by se jednalo o dvojí veřejnou soutěž na stejný předmět.

K § 9

V souladu s právem Evropských společenství založeným v oblasti výzkumu a vývoje výlučně na smluvních vztazích a v souladu s novými rozpočtovými pravidly, podle kterých lze dotaci poskytnout na základě dohody, pokud to stanoví zvláštní zákon, který stanoví i náležitosti takové dohody, se zde a dále používá výlučně smlouva jako forma dohody. Dalším důvodem pro použití pojmu smlouva (nikoliv obecného pojmu dohoda) je stejná úprava v zákoně o zadávání veřejných zakázek, kterým se řídí poskytování podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků pro potřeby poskytovatele.

Cílem výčtu náležitostí smlouvy o poskytnutí podpory v odstavci 1 je zajistit realizaci výsledku veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji. Náležitosti smlouvy navazují na podmínky a kritéria veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji tak, aby se předmět veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji promítnul i do smluvního stavu. Náležitosti smlouvy o poskytnutí podpory nebyly dosud upraveny obecně závazným právním předpisem. Výčet minimálních náležitostí vychází ze Vzorové smlouvy Evropských společenství.

Nedílnou součástí smlouvy je schválený návrh projektu (odstavec 2), který s výjimkou neuznaní části nákladů (jak je uvedeno dále) nelze v průběhu veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji měnit.

V obecných náležitostech smlouvy, které nejsou tímto zákonem upraveny, se odkazuje na obchodní zákoník (odstavec 3). Použití obchodního zákoníku bylo vybráno nejen pro narůstající počet příjemců, kteří nejsou fyzickými osobami, ale i pro zachování stejné právní úpravy v zákoně vzhledem k smlouvě o využití výsledků.

Analogicky právní úpravě Evropských společenství je do zákona v odstavci 4 zařazena i možnost uzavření smlouvy na jeden projekt s více příjemci.

V případě, kdy příjemci účelové podpory nemají právní subjektivitu (organizační složky), a u institucionální podpory je povinnost uzavřít smlouvu nahrazena vydáním rozhodnutí s obdobnými náležitostmi (odstavec 5 a 6).

Povinnost vyhlásit novou veřejnou soutěž nebo provést nové hodnocení (odstavec 7) se týká případů, kdy po provedených změnách už jde o jiný projekt nebo výzkumný záměr. Analogicky zákonu č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, je zákonem stanovena tato hranice na 50 % celkových uznaných nákladů nebo výše podpory z veřejných prostředků.

Oznamovací povinnost (odstavec 8) stanovená na celou dobu účinnosti smlouvy (vykonatelnosti rozhodnutí) vychází ze způsobu poskytování dotace na řešení projektu nebo výzkumného záměru, které se zpravidla provádí v průběhu více let. Během této doby mohou nastat změny, které nebylo možné předvídat, ale které mohou významně ovlivnit nebo dokonce znemožnit plnění podmínek, za kterých bylo poskytnutí dotace schváleno.

K § 10

Zákon stanovuje v odstavci 1 (z důvodu vazby na právo Evropských společenství a z důvodu účelného využívání veřejných prostředků) lhůtu, ve které obě strany počnou plnit své závazky. Do kdy musí poskytovatel vyhlásit výsledky soutěže a uzavřít smlouvu, je uvedeno v příslušné části zákona. Tato povinnost byla uplatněna již v nařízení vlády č. 88/2001 Sb. a na její porušení se nyní vztahují sankce podle rozpočtových pravidel.

Zákon v odstavci 2 a 3 stanovuje způsob a termíny poskytování podpory příjemcům a spolupříjemcům. Tato úprava v právním řádu dosud chyběla a vychází z práva Evropských společenství.

V případě zádržného v odstavci 4 jde o mechanismus používaný v Evropské unii nejen pro zajištění dokončení řešení, ale i pro jeho vyhodnocení a vypořádání účelové dotace včetně vypořádání všech závazků příjemce. Jde o jeden z kontrolních mechanismů poskytovatele vůči příjemci. Zádržné se používá především u projektů aplikovaného výzkumu nebo vývoje a jen výjimečně u projektů základního výzkumu. Je na poskytovateli, zda tento mechanismus uplatní, aby si zajistil splnění všech závazků včetně těch, které mají být splněny až po ukončení řešení. Povinnost zakotvit tuto skutečnost ve smlouvě o poskytnutí podpory nebo v rozhodnutí o poskytnutí podpory vyplývá z toho, že jde o mechanismus zasahující do poskytování účelové podpory a příjemce musí být o zádržném předem informován.

V souladu s právní úpravou Evropských společenství se v odstavci 5 rozlišují dvě kategorie osob účastnících se na využití podpory poskytnuté příjemci – spolupříjemci a dodavatelé služeb a zařízení. Každá z těchto kategorií má rozdílná práva a povinnosti. S tím souvisí i rozdílný postup při poskytování části účelové podpory.

K § 11

Splnění podmínky uvedené v odstavci 1 je důležitým předpokladem využití výsledku výzkumu a vývoje a její význam vzroste zejména v projektech, na jejichž řešení se podílí více příjemců (konsorcia) nebo spolupříjemců.

Návazně na předpisy Evropských společenství a na další části tohoto návrhu upravuje zákon v odstavci 2 základní náležitosti smlouvy o využití výsledků. Důvodem uvedené úpravy pro aplikovaný výzkum a vývoj je, že pro tyto části výzkumu a vývoje je možné poskytnout podporu z veřejných prostředků jen za jednoznačně stanovených podmínek, ke kterým patří i způsob nakládání s výsledky a jejich právní ochrana. Dalším důvodem je zajistit rychlé a efektivní využití podpory poskytnuté z veřejných prostředků. Právě úprava užívacích a vlastnických práv k budoucím výsledkům patří k nejučinnějším způsobům, jak potlačit možné spory o užívací a vlastnická práva k výsledkům, které mají vždy za následek nejméně zdržení uplatnění dosažených výsledků.

Zákon uvádí pouze minimální výčet náležitostí smlouvy o využití výsledků s tím, že v obecných náležitostech, které nejsou tímto zákonem upraveny, se odkazuje na obchodní zákoník (odstavec 3).

V odstavci 4 je řešen případ, kdy příjemcem účelové podpory je organizační složka a nemůže být tedy uzavřena smlouva mezi poskytovatelem a příjemcem.

K § 12

Ze stávajícího zákona o státní podpoře výzkumu a vývoje v souladu s evropskými standardy zákon v odstavci 1 přebírá povinnost informovat veřejnost o všech aktivitách podporovaných z veřejných prostředků a podmínku poskytnutí informací před poskytnutím podpory z veřejných prostředků.

V odstavci 2 zákon definuje, které údaje jsou pro jeho účely považovány za zveřejnitelné v souladu se zvláštními právními předpisy.

Zákon v odstavci 3 upravuje podrobně způsob plnění uvedené podmínky v případech, kdy je předmět řešení projektu nebo výzkumného záměru předmětem obchodního nebo jiného tajemství (bankovní, poštovní atd.) nebo utajovaných skutečností. Podrobněji jsou důvody této podmínky uvedeny v části zákona pojednávající o informačním systému výzkumu a vývoje, kterým se realizuje obecná povinnost poskytovatele i příjemce informovat veřejnost o využití podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků.

Ustanovení v odstavci 4 řeší způsob plnění povinností uložených zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, pro oblast výzkumu a vývoje. Toto ustanovení se týká jen povinnosti informovat o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a jejich výsledcích. Navržený způsob je nezbytný jak vzhledem k počtu údajů, tak vzhledem k požadavkům práva Evropských společenství.

K § 13

Návazně na obecně závazné právní předpisy (zejména zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, a rozpočtová pravidla) zákon v odstavcích 1 a 2 upřesňuje obecné povinnosti pro oblast výzkumu a vývoje. Rozlišuje se věcně zaměřená kontrola průběhu řešení a plnění cílů, včetně účelnosti vynaložených nákladů a plnění smluv o poskytnutí podpory nebo rozhodnutí o poskytnutí podpory všech projektů nebo výzkumných záměrů od finanční kontroly prováděné podle zvláštních právních předpisů u vybrané části projektů nebo výzkumných záměrů.

Stanovení minimálního rozsahu finanční kontroly, prováděné v rozsahu daném rozpočtovými pravidly a podle zákona o státní kontrole v odstavci 3, vychází ze zkušeností členských zemí Evropské unie, kde se u těchto typů podpor provádí finanční kontrola namátkově u vybraných kontraktů tak, aby byl zkontrolován předem stanovený procentní podíl všech uzavřených kontraktů. Pokud by tento rozsah upraven nebyl, bude nutné provádět finanční kontrolu u všech projektů a výzkumných záměrů, na které je poskytována podpora z veřejných prostředků. Kombinace věcné kontroly prováděné u všech projektů nebo výzkumných záměrů a namátková finanční kontrola vybraných projektů nebo výzkumných záměrů zajišťuje, že žádný projekt nebo výzkumný záměr nezůstane bez kontroly po celou dobu platnosti smlouvy o poskytnutí podpory nebo vykonatelnosti rozhodnutí o poskytnutí podpory.

K § 14

K § 14 odst. 1 a 2

Ustanovení řeší postup při porušení podmínek pro poskytování podpory z veřejných prostředků. Jmenovitě stanovuje postup při neoprávněném použití nebo zadržení prostředků stanovený rozpočtovými pravidly (neboť jde o porušení rozpočtové kázně) a postup při porušení podmínek rozhodnutí o povolení výjimky ze zákazu veřejné podpory. Při každém z těchto pochybení je nutné postupovat podle jiného právního předpisu a je proto nutné na ně odkázat.

K § 14 odst. 3

Ustanovení se vztahuje na možné porušení smlouvy o poskytnutí podpory nebo smlouvy o využití výsledků. V úvahu přichází i řešení sporů soudní cestou nebo rozhodčím řízením podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Pro stát obecně je důležité především včasné vypořádání stran, aby bylo zajištěno účelné vynaložení podpory z veřejných prostředků, dokončení řešení projektu a využití výsledků. Z tohoto důvodu je dána možnost vhodnou úpravu zakotvit do příslušné smlouvy.

K § 14 odst. 4

Ustanovení se vztahuje na závažné porušení závazků příjemce prokazatelné podle zvláštních právních předpisů uvedených v odstavcích 1 až 3. V těchto případech je poskytovateli dána možnost vyloučit příjemce z účasti ve veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji po dobu tří let. Obdobná ustanovení jsou zakotvena v acquis Evropských společenství i v právním řádu členských zemí Evropské unie.

K § 15

Navrhovaná úprava stanoví v souladu s právem Evropských společenství, že vlastníkem hmotného majetku pořízeného z podpory z veřejných prostředků je příjemce nebo spolupříjemce (jedná se o dotaci, která může pokrýt jen část nákladů na pořízení hmotného majetku). Zároveň zákon ukládá předem stanovit ve smlouvě o poskytnutí podpory nebo v rozhodnutí o poskytnutí podpory podíl příjemců nebo spolupříjemců na vlastnictví tohoto majetku. Jedinou výjimkou je případ, kdy příjemcem je organizační složka bez právní subjektivity; v tomto případě je vlastníkem Česká republika nebo územní samosprávný celek.

K § 16

K § 16 odst. 1 a 2

Byla-li poskytnuta podpora z veřejných prostředků na výzkum a vývoj za účelem získání výsledků, jejichž jediným uživatelem bude poskytovatel (tj. jde-li o výsledek veřejné zakázky ve smyslu § 1 odst. 2 písm. a) zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů), oprávněným vlastníkem výsledků se stane poskytovatel. Proto je zveřejnění výsledku a další využití výsledků podmíněno souhlasem poskytovatele jako vlastníka výsledku. Pokud lze výsledky chránit, pak musí ochranu zajistit v souladu se zvláštními předpisy příjemce a vlastnická práva převést na poskytovatele. Tento postup je plně v souladu s platnou právní úpravou a respektuje práva příjemců a jejich zaměstnanců (autorů a původců).

K § 16 odst. 3 až 5

Zákon stanovuje práva k výsledkům výzkumu a vývoje v případech, kdy nejde o výsledek veřejné zakázky.

V takovém případě zákon ponechává v souladu s evropským právem a za stanovených podmínek práva k výsledkům příjemci s tím, že podmínky zpřístupnění těchto výsledků ostatním zájemcům se vážou k podílu podpory poskytnuté z veřejných prostředků. Základním principem je, že podpora výzkumu a vývoje z veřejných prostředků se zhodnotí teprve tehdy, jsou-li výsledky jakkoliv využity (ve výrobní činnosti, v dalším zkoumání, poskytnutím licence aj.). Vychází se z toho, že poskytovatel není obecně schopen zajistit účelné využití výsledků výzkumu. Je proto vhodnější ponechat tuto povinnost na příjemci a spolupříjemcích podpory z veřejných prostředků, avšak současně jim uložit povinnost dohodnout se na využití. Spory o přístupová práva k dosaženým výsledkům mohou znemožnit jejich využití a negovat důvod poskytnutí podpory z veřejných prostředků, jak bylo uvedeno i u zdůvodnění k § 11. Výjimku tvoří pouze veřejné zakázky podle zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

Předkládaný návrh je založen na principu, že stát nepodporuje aplikovaný výzkum a vývoj primárně proto, aby se bezprostředně podílel na finančních přínosech z využití výsledků výzkumu a vývoje, které podporuje plně nebo podílově, ale proto, aby zvýšil konkurenční schopnost domácí ekonomiky, zvýšil počet pracovních míst atd. Prospěchem státu jsou pak především zvýšené daně prosperujících firem a snížené sociální výdaje. Tímto uspořádáním stát také motivuje podnikatelské prostředí k vyhledávání inovačních příležitostí a kontaktů s výzkumnou základnou mnohem více než požadováním přímého podílu na zisku dosaženého využitím výsledku výzkumu.

Navržená úprava respektuje práva původců, autorů i příjemců.

K § 17

V odstavci 1 se návazně na podmínky podpory uvedené v § 7 stanovuje použití obchodního zákoníku pro veřejnou soutěž ve výzkumu a vývoji v případech, které neupravuje tento zákon.

V odstavci 2 se upravují základní povinnosti a postup poskytovatele při vyhlášení veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji. Soubor údajů, které musí vyhlášení veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji obsahovat, je podobný souboru údajů používaných při vyhlášení jiných typů veřejných soutěží. Tím se zjednodušuje jak vyhlášení veřejných soutěží, tak orientace uchazečů v požadovaných údajích.

Ustanovení odstavců 3 a 4 rozlišují postup pro programy zahájené před nabytím účinnosti a po nabytí účinnosti tohoto zákona. Vzhledem k tomu, že dříve zahájené programy byly posuzovány podle jiných kritérií, je třeba je znovu předložit v souladu s právní úpravou při jejich zahájení ke stanovisku Radě pro výzkum a vývoj. U programů schválených vládou již podle tohoto zákona se v případě opakované veřejné soutěže v rámci těchto programů v dalších letech nevyžaduje jejich opakované předložení vládě ani Radě pro výzkum a vývoj a ministerstvu. Stejně jako u dříve vyhlášených programů není nutné nové podání žádosti o povolení výjimky podle zákona o veřejné podpoře. Tuto úpravu nelze zahrnout do přechodných ustanovení (i když bude platit jen omezenou dobu), protože nelze přesně stanovit dobu jeho platnosti (nelze stanovit dopředu dobu, kdy bude vyhlášena poslední veřejná soutěž na takový program, na některé programy nemusí být soutěže vyhlášovány každoročně) a bude platit tak dlouho, dokud neskončí poslední program zahájený před nabytím účinnosti zákona.

V návaznosti na zákon o elektronickém podpisu zákon v odstavci 5 umožňuje přechod poskytovatelů na elektronickou formu podání návrhu projektu. Přechod však není navrhován jako povinný a ponechává se na vůli poskytovatelů, v jaké podobě budou návrhy přijímat. V této souvislosti jsou všechna média (písemný dokument, elektronické médium) považována za rovnocenná s tím, že jako elektronické médium jako výlučné (jediné) smí být využito pouze v případě, že to neomezí některé uchazeče.

Pro případy, které je z hlediska výzkumu a vývoje možno považovat za zvláštní, se v odstavci 6 umožňují další způsoby vypisování veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji. Souhlas Rady pro výzkum a vývoj pro tyto případy je dán tím, že Rada pro výzkum a vývoj je na rozdíl od ministerstva oprávněna nakládat s utajovanými údaji.

Odstavec 7 zajišťuje jednoznačnost zákona v souladu s rozpočtovými pravidly.

Ustanovení v odstavci 8 dále opravňuje poskytovatele ke shromažďování potřebných údajů o návrzích projektů a uchazečích. Toto ustanovení poskytovateli umožní ve stanovených lhůtách zhodnotit návrhy projektů a předat informace o vybraných projektech do informačního systému výzkumu a vývoje. Zároveň se stanovují podmínky, za jakých mohou být údaje shromažďovány. Pravidla pro shromažďování osobních údajů jsou stanovena zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Důležitým bodem je oprávnění poskytovatelů shromažďovat údaje také v elektronické podobě. Povinnosti vyplývající z těchto skutečností jsou kodifikovány v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 177/2001 Sb..

K § 18

Prokazování způsobilosti v odstavci 1 až 7 se zavádí do zákona o výzkumu a vývoji jako nový pojem, kterým se nahrazuje dříve použitá „kvalifikace“. Vychází se nejen ze zákona o zadávání veřejných zakázek a platného nařízení vlády č. 88/2001 Sb., ale i ze skutečnosti, že poskytovatel takové údaje musí požadovat, aby splnil zákonem uloženou povinnost – zajistit efektivní využití prostředků státního rozpočtu nebo aby splnil ustanovení jiných zákonů (zvláštních právních předpisů). Administrativní náročnost prokázání způsobilosti se omezuje na nejmenší možnou míru tím, že skutečnosti se prokazují při podání návrhu projektu většinou čestným prohlášením (odstavec 4), před uzavřením smlouvy jen u těch případů, které jsou prokazatelné (odstavec 5) a v rámci jedné veřejné soutěže jen jedenkrát (odstavec 6). Obdobným vztahem pracovněprávnímu vztahu (odst. 2 písm. g) je např. mandátní smlouva.

Ustanovení odstavce 7 umožňují poskytovateli stanovit podle charakteru programu další požadavky na způsobilost.

Informační povinnost uchazeče v odstavci 8 souvisí s tím, že příjemce může získat podporu z veřejných prostředků pouze na základě pravdivých údajů a plnění povinnosti stanovené tímto zákonem.

Ustanovení odstavce 9 vyplývají z přijatých mezinárodních závazků České republiky. Ustanovení písmen b) a c) jsou omezena (viz přechodná ustanovení) na dobu do přijetí České republiky do Evropské unie. Poté budou (s výjimkou jiného způsobu prokazování podle písmene a) podmínky pro uchazeče z České republiky a z členských zemí Evropské unie stejné.

Poskytnutí výjimky uvedené v odstavci 10 umožňuje poskytnutí podpory výzkumné a vývojové činnosti ve zvláštním případě. Vyřazení uchazeče z účasti ve veřejné soutěži by v takovém případě bylo nesmyslné vzhledem k tomu, že stát se již rozhodl danému uchazeči poskytnout podporu na rozvoj výroby jinou formou a výzkumná a vývojová činnost může záměru státu výrazně pomoci.

K § 19

Zákon v odstavcích 1 a 2 upravuje právo a zároveň povinnost poskytovatele zpracovat zadávací dokumentaci. Smyslem je umožnit poskytovateli vydat soubor všech údajů a informací, které např. vzhledem ke svému rozsahu nemohou být součástí vyhlášení veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji. Vzhledem k nutnosti zajistit rovnost podmínek pro všechny uchazeče je nezbytné uložit dostupnost zadávací dokumentace (mj. přihlášek a formulářů) pro každého, kdo o ni požádá (odstavec 3).

K § 20

Soutěžní lhůta v odstavci 1 veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji se stanoví jako minimální a je analogická úpravě obsažené v zákoně o zadávání veřejných zakázek. Poskytovateli je tak umožněno v závislosti na složitosti zadání soutěžní lhůtu přiměřeně prodloužit, ne však zkrátit, neboť to by mohlo narušit rovné podmínky veřejné soutěže znevýhodněním některých uchazečů.

Hodnotící lhůta v odstavci 2 je naopak stanovena jako maximální a její konkrétní délka bude po zveřejnění při vyhlášení veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji pro poskytovatele závazná. Poskytovatel bude povinen vyhlásit hodnotící lhůtu tak, aby se nepřekrývala s předpokládaným obdobím, ve kterém má být uzavřena smlouva o poskytnutí podpory nebo vydáno rozhodnutí o poskytnutí podpory, tj. se zahájením řešení vybraných projektů.

K § 21

K § 21 odst. 1 až 3

Pro přijímání návrhů projektů zákon stanoví standardní postup tak, aby se předešlo možným sporům o formální náležitosti a úplnosti návrhů.

K § 21 odst. 4 až 8

Pro hodnocení návrhů projektů se navrhuje jednotný postup, který odpovídá obecným zvyklostem posuzování návrhů projektů. V souladu s pravidly veřejných soutěží se ukládá výslovně povinnost dodržet vyhlášená kritéria posuzování. Odborný orgán, který je poskytovatelem ustanoven pro hodnocení návrhů projektů, má postavení poradního orgánu poskytovatele. Na to navazuje zmocnění poskytovatele, aby mohl rozhodnout proti návrhu tohoto orgánu za předpokladu, že existují zřetelné důvody k postupu poskytovatele odlišného od návrhu odborného poradního orgánu. Důvod spočívá v tom, že zodpovědnost za poskytování podpory z veřejných prostředků má jedině poskytovatel. Současně se stanovuje poskytovateli

povinnost zdůvodnit své rozhodnutí v protokolu, aby se předešlo bezdůvodným změnám a tím i porušení rovných podmínek soutěže.

Zákaz provádění změn návrhu projektu v průběhu veřejné soutěže s výjimkou pro dvoustupňovou veřejnou soutěž a úpravu výše uznaných nákladů v odstavci 8 je dán požadavkem rovných podmínek soutěže. Nedodržení rovných podmínek soutěže pro všechny uchazeče je v členských zemích Evropské unie považováno za závažné pochybení a je vždy důvodem k odvolání veřejné soutěže a předmětem právních sporů.

K § 21 odst. 9

Úprava je přejata ze současné právní úpravy a není důvod toto ustanovení měnit.

K § 21 odst. 10

V souladu s rozpočtovými pravidly a v souladu s *acquis* Evropských společenství se na rozhodnutí poskytovatele nevztahuje správní řád.

K § 22

Smyslem uplatnění dvoustupňové veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji je umožnit poskytovateli postupně vybírat návrhy projektů, které nejlépe odpovídají vyhlášeným cílům a kritériím programu a nenutit všechny uchazeče zpracovávat velmi podrobný návrh projektu. To je důležité zejména tehdy, provádí-li se výběr z velkého počtu návrhů projektů.

Dvoustupňová veřejná soutěž ve výzkumu a vývoji umožňuje uchazečům soustředit se při zpracování zjednodušených návrhů pro první stupeň více na věcnou stránku návrhu a jeho účel a potřebnost a jeho srovnání s cíli programu (tj. potřebnost navrhovaného řešení) a ve druhém stupni na dopracování návrhu ve smyslu proveditelnosti návrhu, harmonogramu řešení a dopracování návrhu do konečné podoby pro druhý stupeň, kde bude proveden konečný výběr. Poskytovateli umožní upřesnit způsob plnění vyhlášených cílů programu a specifikovat požadavky na dopracování návrhů projektů, které v jednostupňové soutěži měnit nelze.

K § 23

Ustanovení v odstavci 1 umožňuje poskytovateli podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků pověřit jinou právnickou osobu zajištěním činností spojených s vyhlášením a průběhem veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji.

Ustanovení v odstavci 2 výslovně zakazuje takovou účast právnické osoby podle odstavce 1 (i když se tato právnická osoba zpravidla nezúčastňuje veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji) a vylučuje tak případné námitky uchazečů pro podjatost ve veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji.

K § 24

Zákon upravuje podmínky pro zrušení již vyhlášené veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji. Za podstatnou změnu okolností lze považovat např. vázání prostředků státního rozpočtu nebo neočekávané závazky poskytovatele, které musí být přednostně uhrazeny, ale i rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže apod. Přitom dává přednost plnění smluvních závazků poskytovatele u řešených projektů před vyhlásováním nových veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji a uzavírání nových závazků.

K § 25

Lhůta pro uzavření smlouvy o poskytnutí podpory nebo vydání rozhodnutí o poskytnutí podpory se stanovuje s cílem omezit prodlužování období, po které jsou poskytovatel a příjemce vzájemně vázáni výsledky veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji.

Po uplynutí této lhůty je poskytovatel ve stanovených případech oprávněn uzavřít smlouvu o poskytnutí podpory s dalším uchazečem v pořadí, nebo vydat rozhodnutí o poskytnutí podpory ve prospěch dalšího uchazeče v pořadí. Toto pravidlo umožňuje regulérně podle již vyhlášených výsledků veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji zajistit včasné poskytnutí podpory během roku a splnění cílů vyhlášeného programu bez porušení veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji a bez nutnosti vyhlášovat novou veřejnou soutěž ve výzkumu a vývoji. V případě zadání veřejné zakázky se lhůta pro uzavření smlouvy o poskytnutí podpory řídí zákonem o zadávání veřejných zakázek.

K § 26

Povinnost uchovávat doklady o veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji a všech projektech podporovaných z veřejných prostředků vychází nejen z požadavků kontrolních orgánů v návaznosti na jiné právní předpisy, ale i z důvodů běžné kontroly plnění závazků vyplývajících ze smluvních vztahů, zejména pak v případě využití výsledků.

Ustanovení o uchovávání dokladů je součástí jak účelového tak institucionálního financování. Není však podmínkou pro poskytování prostředků z veřejných prostředků, a proto je nelze uvést v části zákona, která se zabývá podmínkami poskytování veřejných prostředků.

K § 27

Ustanovení v odstavci 1 upravuje způsob předkládání výzkumných záměrů. Dosud byla problematika upravena pouze na úrovni usnesení vlády, které má jen omezený právní dosah. Je-li institucionální podpora poskytována nejen organizačním složkám a příspěvkovým organizacím, jejichž zřizovatelem je zpravidla ústřední správní úřad, ale i dalším právními osobám určeným tímto zákonem (např. veřejným vysokým školám), přestala být forma usnesení vlády dostačující. Proto je nezbytné upravit alespoň základní parametry předkládání návrhů výzkumných záměrů na úrovni zákona.

Pravidla pro shromažďování údajů o návrzích a uchazečích v odstavci 2 vychází ze zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, a pro potřeby tohoto zákona budou upravena zvláštním předpisem. Důležitým bodem je oprávnění poskytovatelů shromažďovat údaje také v elektronické podobě. Povinnosti vyplývající z těchto skutečností jsou upraveny v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

Termín předložení výzkumného záměru v odstavci 3 vychází z nezbytného postupu přijímání a hodnocení výzkumných záměrů tak, aby před poskytnutím institucionální podpory mohl být výzkumný záměr řádně zhodnocen.

Odstavec 4 zajišťuje jednoznačnost znění zákona v souladu s rozpočtovými pravidly.

V odstavci 5 a 6 je stanoven způsob předložení a převzetí výzkumného záměru.

K § 28

Prokazování způsobilosti vychází ze skutečnosti, že poskytovatel takové údaje musí požadovat, aby splnil zákonem uloženou povinnost – zajistit účelné využití prostředků státního rozpočtu, resp. dodržet ustanovení jiných zákonů. Požadavky na způsobilost, které jsou u výzkumných záměrů proti veřejné soutěži ve výzkumu a vývoji navíc, vyplývají z podmínek stanovených tímto návrhem zákona pro poskytování institucionální podpory.

Uvedené požadavky vyplývají i z toho, že institucionální podpora nesmí být poskytována (a také v jiných zemích nejsou) uchazečům, kteří byli zřízeni za účelem podnikání nebo mají sídlo jinde, než v zemi poskytování institucionální podpory.

Oznamovací povinnost uchazeče v odstavci 3 je upravena obdobně jako u účelové podpory.

Důvody pro vyloučení návrhu výzkumného záměru z hodnocení jsou v odstavci 4 upraveny obdobně jako u účelové podpory.

K § 29

Zákon uvádí pouze základní pravidla postupu hodnocení návrhů výzkumných záměrů. Vzhledem k podobnosti s hodnocením návrhů projektů se odkazuje na příslušná ustanovení zákona a znovu je neuvádí.

Požadavek na ustavení meziresortní hodnotící komise v odstavci 4 vyplývá z nutnosti porovnat mezi sebou všechny podobně zaměřené výzkumné záměry. Význam meziresortního srovnání bude vzrůstat návazně na připravovanou transformaci výzkumných ústavů a přístup dalších subjektů k institucionálním prostředkům. Dosud tuto úlohu porovnání všech podobně zaměřených výzkumných záměrů plnila Rada vlády České republiky pro výzkum a vývoj, ale vzhledem k navrhovaným působnostem ji plnit nemůže (není správním orgánem, jehož vybranými ustanoveními se hodnocení procesně řídí).

V souladu s rozpočtovými pravidly a v souladu s acquis Evropských společenství se na rozhodnutí poskytovatele nevztahuje správní řád.

K § 30

Zákon v odstavci 1 a 2 definuje informační systém výzkumu a vývoje jako informační systém veřejné správy a stanovuje jeho cíle. Jeho vymezení je v souladu s platnou právní úpravou. Na rozdíl od dosavadního pojetí je kladen vyšší (primární) důraz na uživatele a veřejnost, nejen na státní správu a její potřeby. Toto pojetí je výsledkem snahy zpřístupnit možným zájemcům z řad veřejnosti především dosažené výsledky, podpořit jejich využití a vytvoření kontaktů mezi výzkumnými pracovišti a uživateli výsledků. Označení částí informačního systému výzkumu a vývoje vychází z analogických zahraničních informačních systémů vč. Evropské unie (CORDIS).

Samostatné odkazy na zvláštní právní předpis uvedené za jednotlivými výrazy odstavce 3 odkazují na zákon, který tyto výrazy definuje jako samostatné pojmy. Uvedení jednoho souhrnného odkazu za posledním výrazem nebo na konci odstavce by vzhledem k počtu definic nebylo jednoznačné. Uvedené vymezení postupu při plnění povinností stanovených zákonem č. 365/2000 Sb. je nezbytné mj. vzhledem k tomu, že se letos týká 20 správců rozpočtových kapitol.

K § 31

Zákon v odstavci 1 stanovuje předání platných údajů do informačního systému výzkumu a vývoje jako podmínku poskytnutí podpory z veřejných prostředků návazně na § 12.

Zákon stanovuje práva a povinnosti při předávání a poskytování údajů z informačního systému výzkumu a vývoje, tj. nikoliv jako doposud pro jeho jednotlivé části obecně a pro centrální evidenci projektů výzkumu a vývoje podle nařízení vlády č. 88/2001 Sb. Pro uskutečnění zákonem stanovené povinnosti jsou upraveny základní principy předání údajů a jejich zařazení do informačního systému, kde se vychází z postupu upraveného nařízením vlády č. 88/2001 Sb. Proto se definují základní činnosti a lhůty pro splnění této povinnosti jak na straně poskytovatele (v odstavci 2 až 6), tak na straně provozovatele (v odstavci 8 a 9).

Povinnost provozovatele zakotvená v odstavci 10 vyplývá ze tří důvodů. V první řadě je potřebné vzájemně srovnat údaje cca 20-ti poskytovatelů (které se sice provádí při kontrole při zařazování údajů, ale tyto jsou v průběhu celého roku aktualizovány a po uzavření daného roku je nutné provést celkovou kontrolu). Druhým a třetím důvodem je nutnost porovnat údaje za jednotlivé roky, zejména v případě, kdy dochází ke změně právních předpisů, a s tím spojené

zásadní změny v údajích (změna právní subjektivity atd.). Podle ustanovení nejde o dílčí změny, ale výlučně o takové, které by znemožnily plnění účelu informačního systému výzkumu a vývoje definovaného v § 30 (např. změna příjemce znemožňující zjistit průběh poskytování veřejné podpory).

Zákon v odstavci 11 stanoví v souladu s dalšími předpisy (zejména zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů a zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů), na které údaje informačního systému výzkumu a vývoje mají jednotlivé subjekty právo. Konkrétní způsob a termíny stanoví prováděcí předpis.

K § 32

Zákon v souladu s dalšími předpisy (zejména zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, a zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů) stanoví obsah jednotlivých částí informačního systému s tím, že podrobnosti budou upraveny prováděcím předpisem.

Návrh obsahu centrální evidence projektů v odstavci 1 vychází z dlouhodobého vývoje (centrální evidence projektů funguje od roku 1993) a zahrnuje ty údaje, které jsou pro zajištění navržených funkcí nezbytné. Zároveň jsou to údaje, které jsou v analogických databázích zemí Evropské unie i Evropské unie jako celku (CORDIS).

Obsah centrální evidence výzkumných záměrů je v odstavci 2 stanoven analogicky centrální evidenci projektů výzkumu a vývoje s nezbytnými výjimkami – výzkumný záměr může mít jen organizace a je určen pouze pro ni.

Obsah rejstříku informací o výsledcích v odstavci 3 je stanoven (stejně jako u návrhu obsahu údajů centrální evidence projektů a centrální evidence výzkumných záměrů) jako výsledek dlouhodobého vývoje, údaje jsou nezbytné pro plnění stanovených funkcí a jsou kompatibilní s údaji, které jsou v analogických databázích zemí Evropské unie i Evropské unie jako celku (CORDIS).

Obsah evidence veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji v odstavci 4 je stanoven v souladu s § 10 tohoto návrhu zákona. Analogicky centrální adrese pro zadávání veřejných zakázek zde na jednom místě budou dostupné informace o vyhlášených veřejných soutěžích ve výzkumu a vývoji (bez veřejných zakázek) tak, aby se uchazeči mohli do soutěže včas přihlásit.

Odstavec 5 určuje rozsah údajů o osobách řešitelů a dalších fyzických osob, které se podílejí na řešení projektu nebo výzkumného záměru nebo jsou autory výsledku dosažených řešení projektů nebo výzkumných záměrů. Údaje jsou nutné pro jejich identifikaci z důvodu financování projektů nebo výzkumných záměrů (účelného využití podpory) i pro podporu vytváření kontaktů mezi autory výsledků a uživateli výsledků.

K § 33

Zákon v odstavci 1 stanovuje, že se ústředním správním úřadem zodpovědným za celý systém výzkumu a vývoje stane dosavadní Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Zákon navrhuje nezřizovat nový ústřední správní úřad se zodpovědností za oblast výzkumu a vývoje, ale využít již zřízený orgán, který část kompetencí již má a zároveň využít prostor, který se vytváří převodem kompetencí v rámci nového regionálního uspořádání. Vláda zákonem navrhuje, aby ústředním správním úřadem odpovědným za výzkum a vývoj bylo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Působnosti ústředního správního úřadu odpovědného za výzkum a vývoj (ministerstva) v odstavci 2 byly stanoveny s přihlédnutím k rostoucímu významu výzkumu a vývoje pro ekonomiku a společnost České republiky, ke zvyšování veřejných výdajů na výzkum a vývoj a

na základě znalosti působností orgánů odpovědných za výzkum a vývoj v členských státech Evropských společenství. Kompetence byly stanoveny tak, aby postihovaly především výkon státní správy v oblasti výzkumu a vývoje a aby se současně ústřední správní úřad nedostával do konfliktu zájmů.

Mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji je významným nástrojem realizace Národní politiky výzkumu a vývoje. Zákon v odstavci 3 upravuje postup, kdy je za ní odpovědné ministerstvo.

K § 34

V České republice obdobně jako v jiných státech se uplatňuje decentralizovaný systém podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Jeden z ústředních správních úřadů odpovídá za výzkum a vývoj jako celek, připravuje návrh Národní politiky výzkumu a vývoje a koordinuje část její realizace. Systém je doplněn dalšími ústředními správními úřady, které zabezpečují realizaci Národní politiky výzkumu a vývoje v rámci svých působností a ze svých rozpočtových kapitol. Zákon vymezuje jejich hlavní úkoly od tvorby dílčích (resortních) koncepcí výzkumu a vývoje až po kontrolu využití podpory výzkumu a vývoje z veřejných prostředků.

K § 35

Rady pro výzkum a vývoj jsou v členských zemích Evropské unie buď ústřední správní úřady s příslušnými pravomocemi (což by znamenalo zvýšení počtu ústředních správních úřadů) nebo jsou zřízeny zákonem jako poradní orgány vlády (což neumožňuje právní řád České republiky) nebo je v příslušných zákonech jednotlivých zemí jejich postavení vymezeno jako odborných a poradních orgánů vlády výčtem úkolů, které plní (viz příloha). Vzhledem k tomu, že úkoly Rady pro výzkum a vývoj je vzhledem k decentralizovanému systému podpory i vazbám na Evropskou unii nutné stanovit zákonem, byla zvolena třetí možnost.

K § 35 odst. 1 až 5

Zákon v odstavci 1 vymezuje postavení Rady pro výzkum a vývoj (dále jen „Rada“) a v odstavci 2 hlavní úkoly Rady od stanovení dlouhodobé strategie rozvoje výzkumu a vývoje až po odpovědnost za informační systém výzkumu a vývoje, zejména z ohledem na jeho funkce vzhledem k veřejnosti. Úkoly Rady jsou stanoveny tak, aby doplňovaly příslušné kompetence navrhovaného ministerstva. Úkoly Rady jsou zaměřeny především na dlouhodobé koncepční činnosti a na činnosti, které MŠMT nemůže vykonávat z důvodu možného střetu zájmů. U informačního systému výzkumu a vývoje se vycházelo zejména ze skutečnosti, že jeho význam pro plnění úkolů státní správy podle § 30 odst. 2 písm. d) a e) postupně klesá a stejně jako u obdobných informačních systémů v zemích Evropské unie stále roste význam a funkce pro veřejnosti podle § 30 odst. 2 písm. a) až c). Dalším důvodem je nakládání s údaji, zahrnujícími utajované skutečnosti (viz dále).

V příloze „Postavení rad a ministerstev pro výzkum a vývoj ve vybraných evropských zemích“ je popsán právní stav a způsob řešení této variantně navržené problematiky ve vybraných (pro jednotlivé systémy podpory výzkumu a vývoje typických) zemích Evropské unie. V decentralizovaných systémech státní správy výzkumu a vývoje, kdy podpora výzkumu a vývoje z veřejných prostředků je prováděna prostřednictvím řady rozpočtových kapitol, koordinuje přípravu rozpočtu zpravidla orgán podobný Radě pro výzkum a vývoj a ve svých úkolech má zakotvenu tuto úlohu formou závazného stanoviska nebo přímo předložení návrhu. Toto řešení je v zemích Evropské unie voleno bez ohledu na právní postavení rad, neboť nejde o správní úlohu (nerozhoduje o právech a povinnostech občanů a organizací), ale o jednu etapu přípravy vládního návrhu státního rozpočtu (tj. vnitřní záležitost státu). Vzhledem k tomu, že v České republice je výzkum a vývoj podporován z 20 rozpočtových kapitol (z nichž je řada velmi významná), byla v návrhu zákona uvedena Rada. Kromě výše uvedených důvodů byly

vzaty v úvahu rovněž náklady, které by Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy muselo vynaložit na zabezpečení práce s utajovanými skutečnostmi. Část údajů o podpoře výzkumu a vývoje podléhá utajení (např. obranný a bezpečnostní výzkum a vývoj), s údaji o výzkumu a vývoji do stupně utajení TAJNÉ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dosud nepracovalo a náklady (od informačního systému až po ochranu objektů atd.) by se pohybovaly v desítkách milionů korun.

Složení Rady stanovené zákonem v odstavci 3 vychází z úkolů, které má Rada plnit. Úkoly Rady vyžadují, aby v ní byli zastoupeni nejen zástupci příslušných správních úřadů, ale zejména představitelé nejvýznamnějších institucí výzkumu a vývoje a špičkoví odborníci. Obdobným způsobem jsou složeny i srovnatelné orgány v zahraničí.

Zákon v odstavci 4 upravuje vznik a zánik členství v Radě, resp. způsob jmenování a odvolání člena Rady.

Další ustanovení zákona v odstavci 5 upravuje složení a vznik předsednictva a jeho úkoly. Ustavení odborných komisí Rady vyplývá mj. z Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky a zabezpečuje plnění jednoho z hlavních úkolů Rady - zpracování návrhů dlouhodobých směrů a proporcí rozvoje výzkumu a vývoje. Výzkum a vývoj jsou značně dynamické oblasti, a proto zákon ponechává stanovení jejich počtu, zaměření, ustanovení atd. na statutu Rady, schvalovaném vládou.

V odstavci 6 je upraveno zajištění činnosti Rady (viz písm. f) obecné části). Vzhledem k tomu, že členství v Radě je veřejnou funkcí (a členové Rady se práci v ní mohou věnovat vedle svého hlavního zaměstnání), je zajištění podkladů pro činnost Rady převážně úkolem její kanceláře.

Ostatní náležitosti nezbytné pro zajištění činnosti Rady upraví její statut.

K § 36

Zákon v odstavci 1 vymezuje postavení Grantové agentury České republiky tak, aby jako organizační složka státu (podle zákona č. 219/2000 Sb.) byla jako doposud správcem rozpočtové kapitoly, zajišťovala posuzování a rozhodování o podpoře základního výzkumu stejným způsobem jako analogické instituce ve státech Evropské unie.

V odstavci 2 návazně na předchozí odstavec stanovuje úkoly Grantové agentury České republiky.

V odstavci 3 jsou vymezeny orgány Grantové agentury České republiky a stanoví podmínky pro jejich členy.

Úkoly předsedy v odstavci 4 a předsednictva v odstavci 5 vycházejí ze stávajícího uspořádání. Významnější změna se týká oborových komisí a je zdůvodněna tím, že výzkum a vývoj jsou značně dynamické oblasti a proto zákon ponechává stanovení jejich počtu, zaměření, ustanovení atd. na statutu Grantové agentury České republiky, schvalovaném ministerstvem.

Ostatní náležitosti nezbytné pro zajištění činnosti Grantové agentury České republiky upraví její statut.

K § 37

Územní samosprávné celky mohou v rámci své působnosti poskytovat rovněž podporu výzkumu a vývoje, což jim umožňuje zvláštní právní předpis (zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů). Pravidla pro poskytování takové podpory však žádným právním předpisem stanoveny nejsou.

Vzhledem k tomu, že není důvod pro odlišný postup v případě poskytování podpory výzkumu a vývoje ústředními správními úřady a územními samosprávnými celky (jde vždy o

veřejné prostředky), bylo do působnosti tohoto zákona zahrnuto i poskytování podpory územními samosprávnými celky.

K § 38

Přechod na novou právní úpravu v oblasti právních vztahů a poskytování podpory z veřejných prostředků nelze uskutečnit k jednomu datu. Takový krok by přerušil všechny vytvořené právní vazby a znemožnil by dokončit řešení projektů. Z tohoto důvodu zákon umožňuje přechodné období.

K § 39

Zmocnění k vydání prováděcích právních předpisů a usnesení, upravující činnost orgánů výzkumu a vývoje, stanoví způsob řešení těch konkrétních otázek, které nejsou předmětem zákona. Zároveň se týkají té problematiky, u které lze předpokládat změny v průběhu dalších let (např. většina konkrétních číselných údajů atd.).

K § 40

Ustanovení obdobně jiným zákonům zakotvuje postup v případě, že mezinárodní smlouva schválená Parlamentem České republiky vymezení odlišný postup.

K § 41

Zákon o výzkumu a vývoji nahrazuje zákon ČNR č. 300/1992 Sb., o státní podpoře vědecké činnosti a vývoje technologií a zákon č. 1/1995 Sb., o státní podpoře výzkumu a vývoje, kterým se mění zákon č. 300/1992 Sb., o státní podpoře vědecké činnosti a vývoje technologií, které jsou tímto ustanovením zrušeny.

K § 42

Návazně na ustanovení § 8 odst. 3 a 6 je nezbytné novelizovat § 1 odst. 2 písm. a) zákona o zadávání veřejných zakázek, aby byl odstraněn problém dvou veřejných soutěží. V současné době musí po provedení veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji podle zákona o státní podpoře výzkumu a vývoje příjemce provést na výběr spolupracujících organizací další veřejnou soutěž, tentokrát podle zákona o zadávání veřejných zakázek. Tímto docházelo ke sporům v případě, že obě veřejné soutěže měly různé výsledky, které odstraňuje navržené ustanovení (změna pozn. pod čarou). Zároveň se pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek nevymezený pojem „stát“ nahrazuje pojmem „Česká republika nebo územní samosprávný celek“.

Vládní návrh zákona o zadávání veřejných zakázek a o výkonu dohledu nad zadáváním veřejných zakázek (zákon o zadávání veřejných zakázek) a o změně zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů (poslanecký tisk č. 821/2001 Sb.), který je v současné době projednáván Poslaneckou sněmovnou, v § 1 odst. 2 písm. g) obdobně stanoví, že se nevztahuje na „poskytování státní finanční podpory výzkumu a vývoji podle zvláštních právních předpisů s výjimkou výzkumu a vývoje, kde jediným uživatelem výsledků je stát“.

K § 43

Část 2 přílohy zákona č. 59/2000 Sb. je z hlediska samotného zákona o veřejné podpoře nesystémová, pro oblast výzkumu a vývoje jako jedinou oblast stanovuje další, prakticky nesplnitelné požadavky (např. při zahájení řešení projektu požaduje vymezení vlastnictví a

využití výsledků, které mají být teprve dosaženy) a používá řadu právně nedefinovaných pojmů a nemá v zemích Evropské unie analogii.

K § 44

Ustanovení části desáté zákona č. 220/2000 Sb. se nabytím účinnosti zákona o výzkumu a vývoji stane nadbytečným, neboť odkazuje na rušený zákon č. 300/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

K § 45

Účinnost zákona od 1. ledna roku 2002 je navrhována vzhledem k vazbám na fiskální rok (předmětem zákona o výzkumu a vývoji jsou práva a povinnosti související s poskytováním podpory) a kvůli potřebě na úrovni zákona řešit ty problémy, které nemohl řešit nově přijatý prováděcí předpis ke stávajícímu zákonu o státní podpoře výzkumu a vývoje (nařízení vlády č. 88/2001 Sb.).

Dalším důvodem je příprava České republiky na členství v Evropské unii v oblasti výzkumu a vývoje, kde je mj. potřebné přejmout *acquis* Evropských společenství co nejdříve tak, aby se Česká republika mohla plnohodnotně zapojit do utváření Evropského výzkumného prostoru.

V odstavci 2 je omezena účinnost ustanovení § 4 odst. 6 (uplatnění zákona o veřejné podpoře na poskytování podpory výzkumu a vývoji) a §18 odst. 9 písm. b) a c) (omezení možnosti uchazeče z členských zemí Evropské unie ucházet se o účelovou podporu) ke dni vstupu České republiky do Evropské unie.

V Praze dne 13. června 2001

předseda vlády
v.z. Vladimír Špidla, v.r.